

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні Вченої ради
факультету соціології
Протокол № 6
від "28" грудня 2018 р.

А.П. Горбачик

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
(для вступників на основі ступеня бакалавр, здобутого за іншою
спеціальністю)**

**зі спеціальності 054 «Соціологія», освітній рівень "магістр"
за освітніми програмами
"Соціологія", "Соціальні технології" та "Гендерні студії"**

КИЇВ 2018

I. Загальні положення

Вступний іспит є важливим компонентом навчально-виховного процесу і призначається для всебічної та об'єктивної оцінки рівня набутих випускниками під час навчання та самопідготовки знань та вмінь, навичок практичної роботи. Їх оцінка дозволяє не лише визначити рівень фахової підготовки вступників, але зафіксувати слабкі місця у підготовці студентів, що є важливим для продовження їхнього навчання за освітнім рівнем «магістр».

II. Організаційно-методичні рекомендації (форма проведення, вимоги до оцінювання знань, навичок і вмінь студентів)

Додаткове вступне випробування передбачає перевірку теоретичних знань та практичних вмінь, набутих студентами або протягом навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» за іншою спеціальністю після вивчення дисципліни «Соціологія» або в результаті самостійної підготовки.

Додаткове вступне випробування проводиться у письмовій формі. Кожен студент отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який містить тестові завдання: закриті питання різного типу (вибір однієї альтернативи, множинний вибір, ранжування, співвіднесення двох рядів понять/визначень/ідей/авторів тощо).

У відповідях студенти повинні продемонструвати знання класичних та сучасних соціологічних теорій й теоретичних підходів, вміння оперувати категоріальним апаратом соціології, розуміння сутності та функцій програми соціологічного дослідження, а також специфіки та застосування основних методів збирання соціологічної інформації.

Письмові екзаменаційні роботи перевіряються й оцінюються членами фахової екзаменаційної комісії. Оцінка за екзаменаційну роботу виставляється комісією колегіально, затверджується підписами голови фахової екзаменаційної комісії та членів комісії й оприлюднюється не пізніше наступного дня після написання письмового іспиту.

Вступне випробування має **кваліфікаційний характер**, оцінюється за шкалою: склав/не склав. При цьому для проміжного оцінювання використовується 100-бальна шкала. **Максимальна оцінка** за цією шкалою становить **100 балів**. **Мінімальна позитивна оцінка** складає **60 балів**. Вступники, що отримали **менше 60 балів**, позбавляються права участі в конкурсі.

ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ І ЛІТЕРАТУРА ДО ІСПИТУ

1. Соціологія як наука. Виникнення та розвиток соціологічного знання

Науковий статус і специфіка предмета соціології. Об'єкт та предмет соціології. Соціальне як об'єкт наукового пізнання. Основні визначення поняття "соціальне". Місце соціології в системі соціальних і гуманітарних наук. Характеристика основних функцій соціології в суспільстві.

Система соціологічного знання та її складові. Основні компоненти загальної соціологічної теорії: принципи, понятійно-категоріальний апарат, закони та закономірності, загальнотеоретичні та емпіричні методи. Загальна соціологічна теорія і теорії середнього рівня. Теоретичний та емпіричний рівні узагальнення в соціології. Місце і роль емпіричних соціологічних досліджень в системі соціологічного знання. Фундаментальний та прикладний рівні соціологічного знання. Макросоціологічний і мікросоціологічний рівні соціологічного знання.

Соціально-економічні, соціально-культурні та інтелектуальні передумови виникнення соціології. Основні етапи розвитку соціології.

Позитивізм О. Конта. Еволюціонізм Г.Спенсера. Історичний матеріалізм К.Маркса. Соціологізм Е.Дюркгейма. Розуміюча соціологія М.Вебера. Структурний функціоналізм (Т.Парсонс, Р.Мертон).

Поліпарадигмальний статус сучасної соціології. Класифікація основних соціологічних парадигм (за Дж.Рітцером).

2. Суспільство як система

Поняття суспільства та його основні ознаки. Суспільство як соціальна система. Основні компоненти суспільства як соціальної системи. Концепція соціальної системи Т.Парсонса.

Типи суспільств: доіндустріальні (традиційні), індустріальні, постіндустріальні (інформаційні). Модерні та постмодерні суспільства.

Соціальні процеси: сутність, форми та види.

Поняття соціальної зміни, кількісні та якісні зміни. Соціальний розвиток. Еволюційні, революційні, реформаційні, модернізаційні та трансформаційні зміни. Стагнація в суспільному розвитку.

3. Культура як елемент соціальної системи

Поняття культури. Ціннісно-нормативний, символічний та матеріальний аспекти культури. Соціальні функції культури.

Форми та види культури. Матеріальна та духовна культура. Панівна культура, субкультура та контркультура.

Поняття соціалізації. Основні етапи соціалізації індивіда. Фактори, агенти та механізми соціалізації. Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальних взаємодій та суспільних відносин. Мікро і макросередовище формування та розвитку особистості.

Поняття “норми” та “патології”. Девіантна поведінка, її суть. Девіантна та делінквентна поведінка. Типи девіацій.

4. Соціальна структура та стратифікація

Соціологічне уявлення про структуру. Основні елементи соціальної структури. Типологія соціальної структури.

Соціальний статус: сутність, характеристики, види. Соціальна роль: сутність, характеристики, види. Функції соціальної ролі. Рольовий набір. Соціальна ідентичність та її види. Ансамбль ідентичностей, конфлікт ідентичностей. Соціальні групи та їх види (первинні і вторинні групи, референтні групи, малі та великі групи, формальні і неформальні групи). Основні ознаки соціальної групи.

Соціальні класи та фактори їх утворення. Види класових структур.

Поняття соціальної стратифікації. Форми та види стратифікації. Історичні типи стратифікації. Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна.

Соціальна мобільність та її різновиди. Канали соціальної мобільності.

5. Соціальні інститути та організації

Поняття соціального інституту. Соціальні потреби та соціальні інститути.

Соціальні інститути як засоби організації і регулювання суспільних відносин.
Структурні компоненти соціальних інститутів.

Соціальні інститути, норми і соціальний контроль. Поняття соціального контролю. Види соціального контролю. Функції соціального контролю. Формальний та неформальний контроль. Інститути та агенти соціального контролю. Соціальні санкції, їх види.

Типологія соціальних інститутів. Формальні та неформальні інститути. Функції та дисфункції соціальних інститутів.

Соціологічне тлумачення поняття організація. Основні характеристики соціальних організацій. Основні структурні елементи організації. Типологія організацій. Формальні та неформальні організації. Бюрократія як специфічний вид соціальних організацій.

6. Соціальна дія, соціальна взаємодія та соціальні відносини

Поняття та структура соціальної дії. Типологія соціальної дії за М.Вебером. Теорія соціальної дії Т.Парсонса.

Сутність соціальної взаємодії, її основні форми. Типологія соціальних взаємодій.

Соціальні відносини: сутність та види. Соціальний конфлікт: сутність та типологія його видів і чинників. Механізми соціальної солідарності та інтеграції.

7. Соціологічне дослідження: сутність, типи, етапи.

Поняття соціологічного дослідження. Функції соціологічного дослідження. Види соціологічних досліджень. Основні етапи соціологічного дослідження.

Програма соціологічного дослідження як виклад і обґрунтування методологічних, методичних і процедурних основ дослідження. Основні елементи методологічного та процедурного розділів програми соціологічного дослідження:

Методи збирання соціологічної інформації. Особливості вибіркового дослідження. Метод опитування та його різновиди. Спостереження. Аналіз документів.

Рекомендована література

Основна:

1. Соціологія: Навчальний посібник/ За ред. С.О.Макеєва. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ: Товариство "Знання", 2003 – 455 с.
2. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества: Пер.с польск. – Москва: Логос, 2008 – 664 с.
3. Черниш Н. Соціологія: курс лекцій. Вид. 4-те, доповнене і перер. – Львів: Кальварія, 2004. – 544 с.
4. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – Москва: Добросвет, 1999 – 596с.

Додаткова:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999 – 726 с.
2. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс: Підручник/ М.П.Лукашевич, М.В.Туленков – К.: Каравела, 2011 – 408 с.
3. Смелзер Н. Соціологія: пер. с англ. – Москва: Феникс, 1994 – 688 с.
4. Попова І.М. Соціологія. Пропедевтичний курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид.– Київ: Тандем, 1998. – 272 с.
5. Ритцер Дж. Современные социологические теории. 5-е изд. – СПб.: Питер, 2002 – 688 с.
5. Фролов С.С. Основы социологии: Учебное пособие. - М.: Юристъ, 1997 – 343 с.
6. Щепанський Я. Элементарные понятия социологии. - Москва: Прогресс, 1969 – 240 с.
7. Якуба Е.А. Социология. Учебное пособие для студентов. – Харьков: Издательство "Константа", 1996 – 192 с.